

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА КОТОР ВАРОШ
ОПШТИНСКА УПРАВА
ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРИВРЕДУ**

ИЗВЈЕШТАЈ

**О ЕФЕКТИМА ПРОГРАМА ПОДРШКЕ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИМА ЗА
2021 ГОДИНУ**

Котор Варош 2022. године

УВОД

У укупном развоју привреде Котор Варош пољопривреда губи све више на значају јер становништво се мање бави овом граном привреде и остварује незнатан или никакав доходак од пољопривредне производње. Програм подршке пољопривредној производњи и развоју руралних подручја дефинисан је документом „Стратегија развоја општине Котор Варош 2016-2020 год.“ и „Одлуком о продужењу периода важења стратегије до краја 2021 године“ бр: 01-022-111/20 од 29.10.2020 са програмом, пројектима и мјерама:

Програм: 1.1.1 Подршка развоју пољопривредне производње

1.1.1.1 Пројекат: успостављања механизма управљања у Агроцентру Ободник,

1.1.1.2 Мјера Подршка пластеничке производње

1.1.1.3 Мјера: подршка развоју сточарства

1.1.1.4 Мјера: Подршка развоју пчеларства

1.1.1.5 Мјера : Подршка развоју воћарства

Сврха наведеног Програма је побољшање укупне ефикасности аграра, остварење добити пољопривредних произвођача, подршка запошљавању становника у руралним подручјима и подршка традиционалној пољопривреди. Предмет ове анализе су мјере које се реализују на основу „Правилника о помоћи у пољопривредној производњи на подручју општине Котор Варош док остале мјере и пројекти из Програма предстваљају додатну подршку произвођачима ка промовисању производње на тржишту, вишем степену финализације производа, праћењу нових технолошких достигнућа у пољопривреди и успјешном остварењу виших приноса и рентабилности производње. Поред наведених пројеката и мјера веома значајну подршку пољопривредној производњи произвођачи остварују и од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС на основу „Правилника о условима и начину остваривања подстицаја за развој пољопривреде и села“ За реализацију мјера подршке пољопривреди на основу општинског Правилника предвиђено је 30.000,00 КМ, али је утрошено 26.550,00 КМ.

БИЉНА ПРОИЗВОДЊА

ПРОИЗВОДЊА У ПЛАСТЕНИЦИМА

Производња пољопривредних култура у заштићеном простору има вишеструк значај првенствено је то могућност обезбјеђења повољних климатских услова за узгој одређених култура и продужење производне сезоне те производњу одређених пољопривредних култура на подручју гдје то није могуће. Поред тога ову производњу карактеришу значајно веће потребе за радом те високи инвестициони трошкови који се надокнађују вишим приносом. Поред тога што Одсјек за пољопривреду обезбјеђује едукације пољопривредним произвођачима у смислу постизања виших и квалитетнијих приноса из године у годину се издвајају подстицајна средства за минимално 50м². Износ подстицаја субвенционише дио трошкова расада и заштитних средстава.

Очекивани резултати подстицаја су:

- Задржавање постојећих и повећање броја произвођача у заштићеном простору на подручју наше општине,
- Повећање укупне површине производње у заштићеном простору и
- Повећање просјечне површине по газдинству.

Табела бр. 1. Индикатори ефеката подстицаја

2019. година	Реализовано у 2020.	Реализовано у 2021.
Износ укупних подстицаја (КМ)	6000	6200
Број корисника	13	19
Просјечна површина по газдинству (м ²)	50	50
Укупна површина (м ²)	650	1050

Закључак: На подручју наше општине у пластеницима се узгајају углавном парадајз, паприка, краставац, салата и шпинат. Изостајање производње током зимског периода значајно смањује исплативост производње у заштићеном простору. Производња се обавља у пластеницима који у највећем броју не одговарају савременим трендовима у пластеничкој производњи. То се одражава на квалитет производње и немогућност конкурисања на све захтјевнијем тржишту пољопривредних производа. Сви очекивани резултати су имали више или мање позитиван тренд у односу на претходну годину. Како просјечна површина пластеника по газдинству представља основни показатељ исплативости, може се закључити да у овој производњи остају произвођачи који се постепено специјализују за пластеничку производњу. Међутим и даље се највећи број произвођача поред пластеничке производње бави ратарством, сточарством или производњом поврћа на отвореном што показује да већина произвођача из пластеничке производње обезбјеђује само дио прихода. Основни разлог томе је непостојање откупљивача те су произвођачи упућени на продају на пијацама или на кућном прагу. С обзиром на ове претходне изнесене податке и позитивне параметре сматрамо да овај вид подстицаја треба задржати и у 2022. години.

ПОМОЋ ВИШЕГОДИШЊИМ ПРОИЗВОДНИМ ЗАСАДИМА јабучастог, коштичавог и језграстог воћа

Воћарство представља једну од најрентабилнијих грана пољопривреде која доноси највећу зараду, нарочито у брдско-планинским предјелима. То је једна од најпродуктивнијих пољопривредних грана, која вишеструко надмашује рентабилност других грана. Овом производњом се остварује око 10 - так пута већа вриједност производње него код нпр. пшенице. Бављење воћарством захтјева ангажовање доста радне снаге што доприноси запошљавању становника у руралним подручјима. Међутим, поред наведеног она захтијева висока улагања током производње. Општинска управа на основу Правилника о подстицајима подстиче ову производњу. Износ подстицаја субвенционише дио трошкова средстава за заштиту и фолијарну прихрану и проширење и унапријеђење за минималне површине од 0,2 ха.

Очекивани резултати подстицаја су:

- Задржати постојеће и повећање броја произвођача и
- Повећање укупне површине производње.

Табела бр.2 Индикатори ефекта подстицаја

2019. година	Реализовано у 2020.	Реализовано у 2021.
Износ укупних подстицаја (КМ)	3000	3350
Број корисника	7	8
Укупна површина (ха)	2,4	2,5

Закључак: На подручју наше општине у интензивном узгоју највише се производи јабука, крушка и шљива. Међутим, очекивани резултати ових подстицаја су изостали јер постоји евидентан проблем откупа воћа на подручју наше државе. Поред тога ово је веома захтијевна производња која тражи висока улагања и стручност те је у циљу превазилажења тешке ситуације на тржишту потребно задржати подстицај и у наредном периоду.

СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА

СВИЊОГОЈСТВО

Производња товних свиња је једна од најзначајнијих грана сточарства на подручју општине Котор Варош јер има највећи удио у приходима пољопривредних газдинстава. То је код наших произвођача са малих пољопривредних газдинстава у овом тржно-нестабилним временима најисплативији вид производње, јер јако брз репродукциони период и релативно брз новчани обрт, и производња са својих парцела смањује трошкове и повећава профитабилност. Она се развија прије свега захваљујући постојању откупљивача и подстицајним мјерама, а у протеклом периоду од екстензивне производње и малих породичних фарми настале су специјализоване фарме за производњу сировог млијека. Како су захтјеви мљекарске индустрије у смислу квалитета све већи дошло је до побољшања квалитета млијека, подизања нивоа знања фармера, побољшања генетских предиспозиција грла и побољшања услова у смислу смјештаја грла. Општинска управа на основу Правилника о помоћи подстиче ову производњу. Очекивани резултати подстицаја су:

- Повећање обима производње товних свиња и
- Повећање броја произвођача свиња.

Табела бр.3. Индикатори ефеката подстицаја

Производња свиња	Број произвођача свиња	Износ подстицаја за свињогојство (КМ)
Реализовано у 2020.	14	5000,00 КМ
Реализовано у 2021.	13	3300,00 КМ

Закључак: Из података у табели бр. 3 видљиво је да је дошло до смањења производње свиња у 2021. години. Међутим, иако су очекивани резултати дјелимично остварени, развој ове гране пољопривреде се остварује захваљујући постојању локалне продаје свиња. Како су општинска средства предвиђена за развој малих произвођача који не остварују континуирано подстицаје од Републике приједлог је да се у наредном периоду разматра могућност преласка на нови вид подстицаја и то за помоћ за набавку квалитетно- приплодних грла.

ТОВ ЈУНАДИ

Производња говеђег меса је ограничена и не заузима значајно мјесто у укупној сточарској производњи с обзиром да фонд говеда претежно сачињавају комбиноване расе (симентал), а у мањем обиму млијечне расе (холштајн) док расе за производњу меса уопште нису заступљене. Општинска управа на основу Правилника о подстицајима подстиче ову производњу уз услов да корисници имају пријављен циклус производње као и да је грло најмање 200 дана у тову са минималном излазном тежином од 550 кг / грлу. Очекивани резултати подстицаја су:

- Стимулисање домаће производње меса уз повећање броја товне јунади и
- Повећање броја произвођача.

Табела бр. 4: Индикатори ефеката подстицаја

Тов јунади	Број корисника општинског подстицаја	Укупан број товне јунади за које се остварује подстицај	Укупан износ подстицаја који су корисници остварили у КМ
Реализовано у 2020.	3	12	1200,00
Реализовано у 2021.	3	12	1200,00

Закључак: Из података у табели бр. 4 се види да су очекивани параметри као протекле године. Према информацијама са терена на подручју наше општине постоји око 12 произвођача који тове око 100 грла. Они нису остварили право на подстицај јер грла продају закупцима у сивој зони јер на тај начин постижу вишу цијену у односу на оне које би остварили код локалних месница. На терену постоји највеће интересовање пољопривредних произвођача за узгој товне јунади јер посједују објекте. Међутим, основни предуслов развоја овог вида производње је да произвођачи буду увезани у ланац вриједности.

УЗГОЈ КВАЛИТЕТНО- ПРИПЛОДНИХ ЈУНИЦА

Општинска управа на основу Правилника о помоћи подстиче ову производњу и узгој уз услов да су корисници произвели и узгојили јуницу у властитом запату и формирају основно стадо од 5-9 грла те да се доб код прве оплодне јуница креће у распону од 14 до 20 мјесеци. Максималан износ подстицајних средстава који корисник може остварити је 1000,00 КМ.

Очекивани резултати подстицаја су:

Табела бр.6. Индикатори ефеката подстицаја

Узгој квалитетно приплодних јуница	Број корисника	Укупан број приплодних јуница за	Укупан износ подстицаја који су корисници остварили у КМ
Реализовано у 2020.	11	18	7.000,00
Реализовано у 2021.	4	9	1.100,00

Закључак: Подстицајна средства за говедарство по први пут су предвиђена Правилником о помоћи за 2016. годину и узастопно су остварени очекивани резултати што указује да је ова врста подстицаја у потпуности оправдана. Како је циљ овог подстицаја повећање броја грла, односно повећање млијека на фарми, анализа ових ефеката појединачно по фарми предвиђена је тек након пет година од подношења захтјева. Мјт. први пут је видљив пад у овој производњи јер све више произвођача одустаје од говедарства –производње млијека, због превеликих трошкова а и недостатка радне снаге, јер се млади запошљавају у привредним субјектима на општини : Дермал , Спортек , СИМ Техник и сл.

ПОДСТИЦАЈИ ЗА КУПОВИНУ НОВЕ И ПОПРАВКУ СТАРЕ МЕХАНИЗАЦИЈЕ

По други пут су предвиђени овакви подстицаји овим Правилником из разлога јер на простору општине Котор Варош је углавном остарјела механизација и која је неподобна за обраду земљишта и потреба за новом и поправком старе је све више видљива. Подстицаји су предвиђени за инвестиције за куповину нове или поправку старе постојеће механизације. Очекивани резултати подстицаја су видљиви већ у 2021 години са значајним повећањем броја корисника и куповином нове механизације те поправке старе што повећава ефекат обраде земљишта и других операција у пољопривреди :

- Поправка и повећање удјела нове машинерије у пољопривреди и
- Повећан износ подстицајних средстава.

Табела бр. 7. Индикатори **ефеката подстицаја**

Подстицаји у механизацији	Број корисника општинског подстицаја	Укупан износ подстицаја који су корисници остварили у КМ
Реализовано у 2020.	1	1000
Реализовано у 2021.	15	5650,00

Закључак: Очекивани резултати се почели да се реализују што је видљиво из табеле али је још увијек недовољно. Разлог томе је недостатак финансијских средстава код малих фармера за које је овај подстицај и намјењен те одлазак младих људи са села.

ПОМОЋ ЗА „START UP“ ПРОГРАМЕ

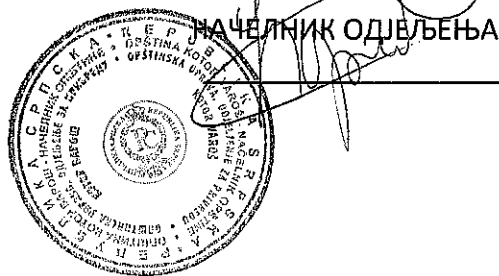
Правилником је предвиђено да се помогне корисницима који тек почињу пољопривредну производњу било којем облику.

Стурт уп	Број корисника општинског подстицаја	Укупан износ подстицаја који су корисници остварили у КМ
Реализовано у 2020. години	58	19.300,00
Реализовано у 2021. години	31	5.750,00

ЗАКЉУЧАК

Анализа ефеката Програма подршке пољопривредном сектору базирана је на анализи подстицајних средстава у 2021. години која се реализују на основу „Правилника о помоћи у пољопривредној производњи на подручју општине Котор Варош“ . Основни разлог томе је што производње неведене у Правилнику представљају окосницу локалне пољопривреде и за њих је предвиђен износ финансијских средстава, који је опет по мишљењу пољопривредне службе а и овог одјељења још увијек недовољан за потребе пољопривредника општине Котор Варош. Из анализе је јасно видљиво да постојање откупљивача са којима произвођачи имају квалитетан кооперантски однос доприноси значајном развоју те производње, док је код производње гдје није развијен систем откупа и прераде видљиво стагнирање односно пад интереса код произвођача као и пад обима производње. Поред тога може се закључити да је карактеристика пољопривредне производње код нас да се њоме бави све мањи број ситних произвођача који исте производе производе и продају на различите начине због чега их је тешко уједначити и објединити у заједничку понуду. Додатан проблем развоја пољопривреде је и тај што се последњих година велики дио радно способног становништва одселио у земље ЕУ и отишло да ради у привредна предузећа која раде на територији општине. Међутим, поред економске оправданости веома важан циљ је запошљавање у руралним подручјима и развој традиционалних производа те је неопходно повећавати фонд подстицаја за пољопривреднике општине Котор Варош који је још релативно мали у односу на потребе пољопривредника и капацитета која посједују.

НАЧЕЛНИК ОДЈЕЉЕЊА

The image shows a circular official stamp of the Kotor Varosh Municipality. The stamp contains the text: "РЕПУБЛИКА СРПСКА", "ОПШТИНА КОТОР ВАРОШ", "OPŠTINA KOTOR VAROŠ", "MUNICIPALITY OF KOTOR VAROŠ", "OPŠTINA KOTOR VAROŠ", "MUNICIPALITY OF KOTOR VAROŠ". In the center of the stamp is a smaller circular emblem. To the right of the stamp, there is a handwritten signature in black ink over a horizontal line.

